

Panun pakinoita

Taidepäivien taidenäyttely

Oulun NMKY:n suuressa salissa muodostuu eräiksi mahtavimmista maalaustaiteen esittelytilaisuuksista, mitä tässä kaupungissa on järjestetty. Tätä kirjoitettaessa on jo tiedossa kymmenittäin osanottajia el vain Oulusta, kuten aluksi oli ajateltu, vaan maakunnastakin. Tasosta ei luonnollisestikaan tiedä mennä etukäteen mitään sanomaan mutta arvattavasti maalariimme ovat parastaan yrittäneet kevät-talven heleiden hetkien aikana ja mukaan tulevat sekä vanhat että nuoret, niin, ilmeisesti eräät niinkin nuoret, ettei heitä tiedetä oleviksikaan!

On järjestetty nyt niin, että kaikkiin yhteisnäyttelyihin kuuluva jury, arvostelulautakunta, on kokoonpantu täysin puolueettomista asiantuntijoista. Sellaisiksi on kutsutti helsinkiläinen tunnettu taidekriitikko, fil.maisteri Einari Vehmas ja kajaanilainen seminaarinlehtori, taiteilija Unto Immonen. Kutsuttiin myös toinenkin kajaanilainen, kirjailija, maalari, kriitikko ja taiteentuntija H. Ahtela eli oikealta nimeltään metsänhoitaja Einar Reuter, mutta hän ei valitettavasti sairasteltuaan voi saapua. Jury Vehmas-Immonen ryhtyy työhönsä perjantaina heti etelän pikajunan saavuttua. Siihen mennessä on kaikki näytteille aiottu taulut toimitettava ”ynnille”, keskiviikkoillasta lähtien.

Maisteri Vehmas toimii siis nykyisin Helsingissä, päätoimeinaan Uuden Suomen kuvaamataiteosaston toimittaminen. Hän on laajalti matkustellut, taiteen alalta ja paljon kirjoitellut teräväkynäinen herrä, jonka oma maku, niinsanoakseni, kalliistuu vahvanlaisesti moderniin taiteeseen, mutta kyllä hän näyttää osaavan kiinnostavasti kirjoittaa kaikkestakin, ainakin siitä, mikä on oikeaa taidetta, muutakin kuin ”käsimaalattua” tai ”kirveellä veistettyä”. Maisteri Vehmasta on pyydetty pitämään avajaisesityelmä ja on hän valinnut tämän NMKY:n alusalissa pidettävän avajaisilaisuuden esitelmäaiheeksi eräitä modernin taiteen virtauksia. Mielenkiintoista siis. Heijastuskuvin hän esitystään vielä valaisee. Välittömästi tämän tilaisuuden jälkeen kutsuvieraat kokoontuvat yläsalin, jossa tapahtuu taidenäyttelyn ns. vernissage eli avaus.

Näyttelyn tulee esittelemään lehtori Immonen, joka, kuten mainittiin, itsekin on aktiivitaiteilija. Useita vuosia on hän jo opettanut Kajaanin seminaarin nuoria miehiä piirustuksessa ja maalausessa eikä hän ole tyytynyt opettamaan heille vain sitä, mikä tulevan kansakoulunopettajan pitää osata, vaan on hän parhaita ja innokkaimpia heistä kehittännyt ja rohkaissut hyvinkin pitkälle. Olen siitä Kajaanin-matkoillani saanut omakohtaista kokemusta. Samoin olen nähnyt Immosen omia töitä hänen atelierissaan ja voin vakuuttaa, että hän ottaa kutsumuksensa hyvin vakavasti ja opetustyöstään huolimatta tekee samalla koko ajan luovaa työtä.

Oman merkittävän osastonsa — monikossa sanoen — muodostavat

tämän näyttelyn yhteyteen puuhaut pohjoispohjalaisten maalareiden Juhon Mäkelän ja Vilho Lammén muistonäyttelyt, molemmat suunnitelmia, joita vuosikautia on haudottu. Kerho sai asiaan innostumaan joukon kaupunkilaisia taiteenystäviä, joiden apuna sitte eräät kerhonkin jäsenistä ovat toimineet. Toimikunnan puheenjohtajana on ollut lääket. ja kir. tohtori Juhani Vilkki. Toimikunta on onnistunut, kuten lehdessämme on kerrottu, saamaan kätkeistä esiin sellaisiakin töitä, että ne luovat sensaation hohteen koko tilaisuuden ylle.

”Juhon Mäkelä, yksinäisen rannan värirunoilija”, kirjoittaa ystäväni ja kollegani Bruno Aholinna Jussi Mäkelästä Kallion ensimmäisessä numerossa 1943, kaksi vuotta mestarin kuoleman jälkeen. Otsikko on osuva, sillä sitähan Mäkelä todella on ja sellaisenahan useimmat meistä hänet ovat nähneet. ”Se syvälinen hartaus, jolla Mäkelä syvenny työhönsä, osoittaa meille, miten kotoseutu voi sitoa taiteilijan täysin omakseen. Hänelle puhuu nyt hiljainen luonto, köyhä karuudessaan, rikas hengessään. Hän hengittää samassa tahdissa sen kanssa, hänen uskollisuutensa sille on uskollisuutta itselle. Kirkkautta hän kahtaa, pohjola ei häikäise häntä, pilvihämymy miellyttää häntä eniten. Värit eivät loista kovina hänen maalauksistaan, ne sulautuvat viihdyttävästi ja pehmeästi kuin hämryys. Vuodenaikojen eri vivahtukset löytävät Mäkelässä tulkitsijan, jonka siveltimiä ohjaa hiljainen mietiskely, kuin sulautuminen yhteen luonnon kanssa.” Näin Mäkelän ihailija mainitussa kirjoituksessaan. Se pitää paikkansa.

Meikälinen, jolle on suotu onni suurin osa elämänsä kesistä keräillä voimia ja taas tuhlata niitä katsellen Mäkelän maisemia, näkee Mäkelän akvarelleissa kaiken kokemansa kotoisen luonnonkauneuden kuin — kootuna, talletettuna, kirkastuneena.

Samassa lehdessä kirjoittaa maisteri Hertta Tirranen 1948 Vilho Lammesta, liminkalaisen laukeuden kasvatista ja tähänastii suurimmasta siveltimien ikuistajasta, että hän taiteilijana oli intohimoinen etsijä ja kokeilija. ”Värit räiskyivät välillä punaisen sekä van goghmaisena keltaisen ja vihreän kirpeinä kakofonioina (= epäsointu, riitsointu) sulautuakseen taas toisissa teoksissa ruskeaksi yleisävyksi.” Lampi jätti jälkeensä suuren joukon isokokoisia, hurjia ja brutaalejakin töitä, joista vain osa taiteellisessa mielessä vastaa miehen kykyä, mutta niiden rinnalla hän maalasi tekotavaltaan rauhallisempia maalauksia, tavallisia realistisia kylänäkymiä ja hyvin tutkittuja poikakuvia, siirtyipä lopulta suurpiirteisyydestä äärimmäisen pikkutarkkaan maalaustapaan. Hän etsi kauneutta ja totuutta. Hän myös löysi.

Kaikki nämä näyttelyt kannattaa maaseutulaisenkin pyhänseudussa käydä katsomassa.

Panun